

Të Drejtat dhe Liritë Themelore Ligjërata 7/8

Prof. Dr. Visar Morina

Definimi dhe klasifikimi

- ▶ Përcaktimi i dallimit
  - në mes të drejtave të njeriut, të drejtave kushtetuese
- ▶ Të drejtat dhe liritë themelore
  - janë të pandashme, të patjetërsueshme e të pacenueshme
  - janë bazë e rendit juridik të Republikës së Kosovës
- ▶ Të drejtat dhe liritë themelore
  - vlejnë edhe për personat juridikë, për aq sa janë të zbatueshme.

Klasifikimi

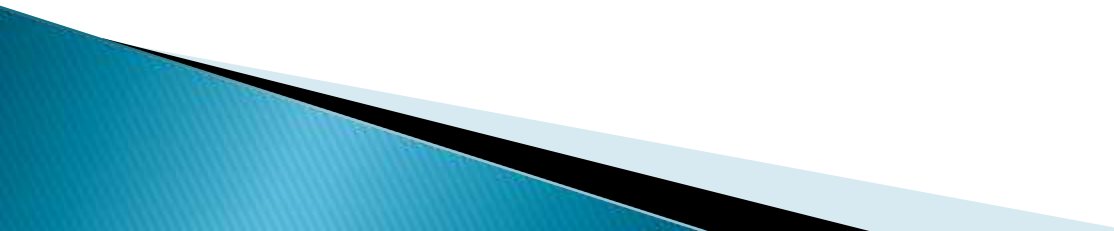
Individuale

Politike

Ekonomike dhe
Sociale

Zbatimi i drejtpërdrejtë i Marrëveshjeve Ndërkombëtare

- ▶ Deklarata Universale për të Drejtat e Njeriut;
  - ▶ Konventa Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut dhe Protokollet e saj;
  - ▶ Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Civile e Politike dhe Protokollet e saj;
  - ▶ Konventa Kornizë e Këshillit të Evropës për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare;
  - ▶ Konventa për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit Racor;
  - ▶ Konventa për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Gruas;
  - ▶ Konventa për të Drejtat e Fëmijës;
  - ▶ Konventa kundër Torturës dhe Trajtimeve e Ndëshkimeve të tjera Mizore, Jonjerëzore dhe Poshtëruese.
-

Liritë dhe të drejtat kushtetuese

- ▶ Definimi
- ▶ Tipologjia e klasifikimit
  - Liritë dhe të drejtat kushtetuese individuale
  - Liritë dhe të drejtat kushtetuese politike
  - Liritë dhe të drejtat kushtetuese ekonomike, sociale dhe kulturore.
- ▶ Konstitucionalizimi i akteve ndërkombëtare për të drejtat e njeriut (neni 22)
- ▶ Respektimi i jurisprudencës së Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

Liritë dhe të drejtat kushtetuese individuale

- ▶ E drejta e dinjitetit (Neni 23 i Kushtetutës së Kosovës)
  - Dinjiteti i njeriut është i pacenueshëm dhe është bazë e të gjitha të drejtave dhe lirive themelore të njeriut.
- ▶ E drejta e barazisë
  - Neni 24 i Kushtetutës së Kosovës
  - Neni 14 i KEDNJ-së
- ▶ E drejta në jetë
  - Neni 25 i Kushtetutës së Kosovës
  - Neni 2 i KEDNJ-së
  - Përjashtimet e lejuara dhe detyrimet pozitive
  - Proporcionaliteti: (Mc Cann and Others v. UK)
- ▶ Liria e lëvizjes
  - E drejta për tu larguar/apo hyrë në territorin e Kosovës
  - Ekstradimi

Neni 28 [Ndalimi i Skllavërisë dhe i Punës së Detyruar]

- ▶ 1. Askush nuk mund të mbahet në skllavëri ose në pozitë të ngjashme me skllavërinë. 2. Askush nuk mund të shtrëngohet për të kryer punë të detyruar. Punë e detyruar nuk konsiderohet puna ose shërbimi i përcaktuar me ligj për personat e dënuar me vendim të formës së prerë gjatë vuajtjes së dënimit ose në raste të Gjendjes së Jashtëzakonshme, të shpallur sipas rregullave të përcaktuara me këtë Kushtetutë. 3. Trafikimi i qenieve njerëzore është i ndaluar
- ▶ **Siliadin kundër Francës (ECHR).**
- ▶ **CHOWDURY DHE TË TJERË kundër GREQISË**
- ▶ *(kërkesa nr. 21884/15)* 30 mars 2017

E drejta për gjykim të drejtë

- Çdokujt i garantohet mbrojtje e barabartë e të drejtave në procedurë para gjykatave, organeve të tjera shtetërore dhe bartësve të kompetencave publike. (**Baka kundër Hungarisë**)
- prezumohet të jetë i pafajshëm derisa të mos dëshmohet fajësia e tij/saj, në pajtim me ligjin.
- të mos shtrëngohet për të dëshmuar kundër vetvetes ose për të pranuar fajësinë e vet

Liria e besimit (Neni 38)

Liria e besimit, e ndërgjegjes dhe e fesë, është e garantuar.

Liria e besimit, e ndërgjegjes dhe e fesë ngërthen të drejtën për të pranuar dhe për të manifestuar fenë, të drejtën për të shfaqur bindjet personale dhe të drejtën për të pranuar ose refuzuar për të qenë anëtarë i një bashkësie ose grupi fetar.

Askush nuk mund të detyrohet ose të ndalohej, në kundërshtim me ndërgjegjen e vet, që të marrë pjesë në praktikimin e fesë si dhe të bëjë publike bindjet ose besimin e tij/saj.

Liria e manifestimit të fesë, e besimit dhe e ndërgjegjes mund të kufizohet **me ligj**, nëse një gjë e tillë është e domosdoshme për mbrojtjen e sigurisë dhe rendit publik, të shëndetit, ose të të drejtave të personave të tjerë. (Leyla Sahin v. Turkey) ECHR

Neni 36 [E Drejta e Privatësisë]

- ▶ Çdokush gëzon të drejtën që t'i respektohet jeta private dhe familjare, pacenueshmëria e banesës dhe fshehtësia e korrespondencës, telefonisë dhe e komunikimeve të tjera.
- ▶ Kontrollat e cilësdo banese ose cilitdo objekti privat, që mendohet se janë të domosdoshme për hetimin e krimit, mund të bëhen vetëm deri në shkallën e domosdoshme dhe vetëm pas miratimit nga ana e gjykatës, pas shpjegimit të arsyeve pse një kontroll i tillë është i domosdoshëm. Shmangia nga kjo rregull lejohet, nëse është e domosdoshme për arrestim të ligjshëm, për mbledhjen e provave që ka rrezik të humbasin ose për mënjanimin e rrezikut të drejtpërdrejtë dhe serioz për njerëzit dhe për pasuri, në mënyrën e përcaktuar me ligj. Gjykata duhet që të miratoj veprimet e tilla në mënyrë retroaktive.
- ▶ Fshehtësia e korrespondencës, telefonisë dhe komunikimit tjetër, është e drejtë e pacenueshme. Kjo e drejtë mund të kufizohet vetëm përkohësisht, në bazë të vendimit gjyqësor, nëse është e domosdoshme për ecurinë e procedurës penale ose për mbrojtjen e vendit, në mënyrën e parashikuar me ligj. Secili person gëzon të drejtën e mbrojtjes së të dhënave personale. Mbledhja, ruajtja, qasja, korrigjimi dhe shfrytëzimi i tyre rregullohet me ligj.

Liria e tubimit dhe shprehjes

▶ Liria e tubimit

- të drejtën për të organizuar tubime, protesta dhe demonstrata
- mund të kufizohen me ligj, nëse është e domosdoshme për të siguruar rendin publik, shëndetin publik, sigurinë kombëtare, ose mbrojtjen e të drejtave të të tjerëve.

▶ Liria e shprehjes (neni 40)

Liria e shprehjes është e garantuar. Liria e shprehjes përfshin të drejtën për të shprehur, për të shpërndarë dhe për të marrë informacione, mendime dhe mesazhe të tjera, pa u penguar nga askush. Liria e shprehjes mund të kufizohet me ligj në raste kur një gjë e tillë është e domosdoshme për parandalimin e nxitjes dhe provokimit të dhunës dhe armiqësive në baza të urrejtjes racore, kombëtare, etnike ose fetare.

Neni 45 [Të Drejtat Zgjedhore dhe të Pjesëmarrjes]

- ▶ 1. Çdo shtetas i Republikës së Kosovës që ka arritur moshën tetëmbëdhjetë vjeç, qoftë edhe ditën e zgjedhjeve, gëzon të drejtën të zgjedhë dhe të zgjedhet, me përjashtim kur kjo e drejtë i kufizohet me vendim gjyqësor.
- ▶ 2. Vota është personale, e barabartë, e lirë dhe e fshehtë.
- ▶ 3. Institucionet shtetërore mbështesin mundësitë për pjesëmarrjen e çdonjërit në aktivitete publike dhe të drejtën e secilit për të ndikuar në mënyrë demokratike në vendimet e organeve publike.
- ▶ **ÇËSHTJA SEJDIC DHE FINCI KUNDËR BOSNJË–HERCEGOVINËS**
- ▶ *(Kërkesat 27996/06 dhe 34836/06)*

Liritë dhe të drejtat ekonomike, sociale dhe kulturore

▶ E drejta e punës

- Secili person është i lirë të zgjedhë profesionin dhe vendin e punës.
- Aspekti pozitiv dhe negativ i së drejtës kushtetuese të punës.

▶ E drejta në pronë

- fushëveprimi i kësaj të drejte
- kufizimet e lejuara në ushtrimin e kësaj të drejte
- ekspropriimi bëhet nëse është i autorizuar me ligj, është i nevojshëm për arritjen e qëllimit publik dhe pasohet me sigurimin e kompensimit të menjëhershëm dhe adekuat.

▶ E drejta në arsim

▶ E drejta në krijimtari artistike

Kufizimi i të Drejtave dhe Lirive Themelore

- ▶ Të drejtat dhe liritë themelore
  - mund të kufizohen vetëm me ligj.
- ▶ Të drejtat dhe liritë themelore
  - mund të kufizohen vetëm deri në atë masë sa është e domosdoshme që, në një shoqëri të hapur dhe demokratike, të përmbushet qëllimi për të cilin lejohet kufizim
- ▶ Kufizimet e të drejtave dhe lirive themelore
  - nuk mund të bëhen për qëllime të tjera, përveç atyre për të cilat janë përcaktuar
- ▶ Kufizimi i të drejtave dhe lirive të garantuara
  - nuk bën të mohojë kurrësesi esencën e së drejtës së garantuar